

6. parancsolat: „Ne ölj!”

Háborús Ifióravázlat 14-18 éveseknek

Az óravázlat elemei:

Bevezető, tanítói részt segítő jegyzetek	Heti kihívások, feladatok
Megérkező kérdések, hogy vagy kör	Imamódok, lezárás
Játékok	Bibliai referenciák
Bibliatanulmányozási módszerek	Ajánlott irodalom
Mélyre vivő kérdések	Ének javaslatok
Egyéni önreflexiós kérdések	Extra tartalom

Fontos, hogy ez az óravázlat a parancsolatnak csak egy szemszögét járja körül. A “Ne ölj” parancsolattal kapcsolatban most aktualitás a háború, de pont emiatt érzékletesebb a fizikai ölésen kívüli jelentései is ennek a parancsolatnak. A szavainkkal való bánás a legenyhébb téma, de bátran behozható a bullying, cyber bullying, bántalmazás, önsanyargatás, önrombolás, abortusz, öngyilkosság is. Ha kész az ifivezető és az ifiközösség ezekről beszélni, ajánljuk, hogy több alkalmat szánjatok ezek feldolgozására.

A híreket a fiatalok is követhetik, így az orosz-ukrán háborúról értesülhettek. Nem biztos, hogy mindegyikük egyenlő mértékben érdekli őket, de lehetséges, hogy egy ilyen héten ezzel kapcsolatban lesz kérdésük vagy megosztásuk: Miért engedi ezt Isten? Miért van háború, szenvedés? Mi lesz velünk? Vagy csak a saját félelemreakcióikat akarják majd megosztani.

A parancsolatot magyarázó, felkészítő jegyzetek.

2 Mózes 20:13

Talán sosem volt még olyan aktuális ez a parancsolat a mi életünkben, mint most.

Eddig talán úgy tűnhetett, hogy a hatodik parancsolatot a legkönnyebb betartani mind közül. Könnyen elfelejtem, hogy ki az Úr, akihez fordulnom, ragaszkodnom kell, könnyen sodródok bálványok, más fontos dolgok felé, könnyen kicsúszik a számon Isten neve, könnyen vagyok tiszteletlen a szüleimmel, felnőttekkel, könnyen elcsenek valamit, könnyen kívánom a másikat, a másikat, könnyen füllentek. De a másik ember életének elvétele olyan nagy dolog, hogy odáig közülünk kevesen jutnak el. Úgyhogy nem ölünk, ez sokkal egyértelműbb, mint bármelyik másik parancsolat. Van egy határ – mondhatnánk. Egészen addig, amíg háború nem tör ki. Onnantól arra keressük a magyarázatot, hogy miért van gyilkolás?

Bármilyen apró is az indulatunk, ha hagyjuk elterjedni, nőni, nem engedünk az igazunkból, hanem tápláljuk a haragot, egyre nagyobb és nagyobb lesz, mindent megfertőz, talán túl is nő a valódi problémán, és egy idő után szinte megállíthatatlan lesz, akár fizikai bántalmazáshoz, gyilkossághoz is vezethet. Figyeljük meg **Kain és Ábel történetét (1Móz 4,1-24)**: Kain megbántódik azon, hogy testvére áldozatát elfogadta az Úr, az övét pedig nem. Az Úr még beszélni is akart vele erről, ám Kain ezt nem hagyta – helyette csak nőtt és nőtt benne a harag, csak erre figyelt, csak ezt táplálta. Mindez odáig vezette, hogy meggyűlölte testvérét és előre kitervelt módon vette el az életét. Vegyük észre, hogy ebben a történetben is a feszültség egy ember kicsiny döntéséből indult ki és mivé fajult el.

Hol van a határ? Mi számít gyilkosságnak? Az a fizikai erőszak, ami azonnal elveszi a másik életét? Vagy beletartozik az, ha később okozza a sérülés a halálát? Tovább is tudunk gondolkozni? Gyilkosságnak számíthat-e, amikor valaki bántó szavakkal, viselkedéssel az öngyilkosságba kerget egy másik embert? Miben tesz különbséget a szándékosság vagy a véletlen történések?

Mind az Ószövetségben találunk megkülönböztetést a gyilkosságok között (5Móz 19,1-13), mind a mai törvénykönyveinkben olvashatunk arról, hogy a gyilkosságnak milyen sok módja van, és hogy a körülmények hogyan szabják meg a büntetés mértékét.

Amellett, hogy az ószövetségi törvények is adnak valamiféle útbaigazítást a parancsolatunkhoz, látnunk kell, hogy van egy sokkal egyértelműbb, tisztább, mindenféle mérlegelést elhagyó értelmezés is a Bibliában. Jézus szavai a hegyi beszédben ellentmondást nem tűrően hangzanak: „Hallottátok, hogy megmondatott a régieknek: „Ne ölj! Mert aki öl, megérdemli az ítéletet.” Én pedig azt mondom nektek, hogy aki haragszik testvérére, megérdemli az ítéletet, aki pedig azt mondja testvérének: Ostoba! – megérdemli, hogy a nagytanács elé kerüljön; aki pedig azt mondja: Bolond! – méltó a gyehenna tüzére.” Mt 5,21-22

Ebben az értelmezésben már nehezebben, sőt a többihez hasonlóan semennyire sem tudjuk betartani a hatodik parancsolatot. Jézus rávilágít arra, hogy nemcsak a háborús bűnösöket terheli felelősség, hanem egészen közel, személyesen hozzánk is jön az üzenet és felhívás az önvizsgálatra. Minden apró indulat, harag, bosszankodás, bántani akarás egyenértékű a gyilkossággal. Nincs kivétel. Kétféleképpen is megközelíthető az apróbb bántások gyilkossággal egyenértékű hatása.

Jézus a hegyi beszédben arra figyelmeztet, hogy elejét kell vennünk minden ilyen folyamatnak. Az is vétkezik, aki csak rosszat gondol a másikról. Ez a megállapítás radikálisnak tűnik, azonban fontos látnunk és tudnunk, hogy mennyire messze vagyunk mindig attól, hogy megfeleljünk az isteni mércének, törvénynek - amíg enyhítünk a törvényen, nem érezzük annyira fontosnak, súlyosnak Krisztus megváltó munkáját. Magamtól nem tudok, nem tudhatok megfelelni a törvénynek - Krisztus halála és feltámadása által, és ebből erőt is merítve viszont igen! Ha a gondolatainkra így nézünk, hamarabb felismerjük az Istentől és másoktól eltávolító gondolatokat magunkban és másokban, és hamarabb Isten elé tudjuk vinni hibáinkat, azoknak nem lesz tere és ideje, hogy rosszabbra, végzetesre forduljanak a történések.

Másrészt sokszor nem vesszük figyelembe, hogy másoknak mit okozunk tetteinkkel, szavainkkal. Lehetséges, hogy nem is akarjuk (nagyon) bántani a másikat, mégis benne olyan folyamatok indulnak el, amelyek elvesznek az önbizalmából, sebzik a köztünk lévő bizalmi kapcsolatot. Mindannyian ismerjük a tanító történetet arról, hogy ha összegyűrünk egy papírlapot, azt nem tudjuk ugyanolyan makulátlanra visszasimítani, mint amilyen eredetileg volt; vagy ha összetörünk egy poharat, az a megragasztás után is magán viseli a törés nyomait. A Kintsugi kínai vázák arról híresek, hogy művészi módon hozzák helyre az eltört edényeket, szépségük részévé téve a törésvonalakat - elképzelhetjük, mennyi munka lehet ezekben az alkotásokban. Sok-sok munkával a bizalmat, a megtört kapcsolatot is újra széppé lehet tenni, mindemellett nem ugyanaz a kapcsolat lesz, mint előtte. Sajnos minden, amivel bántunk másokat egy ideig mindenképp megmarad. Van olyan is, hogy hosszú évekre, akár egy életre sebzettek maradunk, ha valaki bánt bennünket. Romboló, gyilkos hatással vagyok a másikra, a kapcsolatunkra és magamra is, ha bántóan viselkedem, bántó dolgokat mondok a másikra, vagy akár csak gondolok ilyenekre. Jézus int és figyelmeztet: mindenki, aki ilyen indulatokkal van, méltó a kárhozatra.

Nem tudunk mindig pozitívan, szeretettel magunkhoz, másokhoz állni. Mindig elő fog fordulni, hogy akár csak magunkban, akár kimondva, megcselekedve bántjuk egymást. Van, aki úgy definiálja a szeretetet, hogy a másik ember kezébe adok mindent, amivel bántani tudna, és ő ezt ennek ellenére sem teszi meg. Sajnos sokszor hibázunk ebben – de hálásak lehetünk, hogy Jézus nem! Ő szeret minket, és nem bánt, annak ellenére, hogy mindent tud rólunk, amit felhasználhatna ellenünk. Ő meghalt mindazért, amit mi vétkezünk, hibázunk. Ez arra sarkall minket, hogy igyekezzünk mi is szeretni egymást, nem pedig bántani. Ebben van segítségünk a Szentlélek, aki formál, erősít minket és lehetővé teszi, hogy egyre inkább magunk mögött hagyjuk az óemberünket, és egyre inkább az újembert felöltözve hirdessük az evangéliumot és szeressük egymást. (Ef 4,25-32)

Óravázlat

Bevezetés, hangolódás

Fontos a csendtörés. A nyílt beszéd, a félelmek és a realitás kibeszélésének lehetősége ifj is és a közegekben is. Felvállalhatjuk a saját félelmeinket, tehetetlenség érzéseinket is. Tegyük fel kérdéseket:

- Hogyan hat rád a háború?
- Téged miben érint?
- Milyen kép él a fejedben egy esetleges háborúról?
- Milyen családtörténetek van ezen a téren?
- Mit tehetsz azokért, akik jelen esetben megszenvedik a harcokat?
- Mit tehetsz, ha a háború esetleg elér a határunkig?

Játékok

- Egy törött bögre, váza, tál (kerámia) stb. körbeadása: Hogy törhetett össze? Mire használhatták előtte? Kié volt? Mi lesz a sorsa ezután? Mire használható még?
Kreatívabb feldolgozás: A tárgy mesél: Összetörésem története. Láncmeseként mindenki egy mondattal bővítheti a történetet.
- Gyűjtsük össze azokat a szavakat, kifejezéseket, amiket egymásra szoktatok használni (családban, iskolában, edzésen, barátokkal). Mennyi a pozitív, és mennyi a negatív jelző, név?
- Fejbecsapós játék (feszültségoldó játék a beszélgetés után) – körbe állnak, egy valaki közepén van egy összetekert újságpapírral (vagy bármivel, amivel fájdalommentesen fejbe tudja vágni a többieket); a közepén lévő célja, hogy időben fejbe vágja azt, akinek

kimondják a nevét – a körben lévők pedig ha a nevüket hallják, már kiáltják is valaki másét (aki nem mellettük áll!); ismerős csapatnál lehet fantázianevekkel játszani nehezítésként – akár itt rögtön, akár az ifi során később lehet pár mondatban beszélni arról, miért nem bántó ilyen helyzetben, ha fejbevágnak egymást.

Bibliatanulmányozás és tanítás

Hangosan felolvassuk a három igeszakaszt

(három önként jelentkező fiatal): 2Móz 20,13, 1 Móz 4:1-8 és Mt 5,21-22

(ezeket a rövid verseket is kikeresheti mindenki a Bibliából, hogy ezt is tanuljuk, gyakoroljuk)

Tanulmányozó kérdések (fontos, hogy az ő gondolataikra vagyunk kíváncsiak, ha bármi olyan elhangzik, ami nem korrekt, azt a tanítás részben helyre tudjuk tenni bennük, itt azonban hagyjuk, hogy kimondják, amit gondolnak):

- Hogyan kapcsolódik a három ígérés?
- Mire gondolhatott Isten, a hatodik parancsolatban?
- Mi történhetett Kainban, ami által idáig fajultak a dolgok?
- Tudod-e, hogy mi történt az Ószövetségben azokkal, akik vétettek ez ellen a parancsolat ellen?
- Mi számít gyilkosságnak?
- Szerinted mire gondol Jézus, amikor a hegyi beszédben ezeket mondja?
- Szerinted komolyan kell-e venni, hogy ilyen súlyos ítéletet mond?
- Szerinted mit akar hangsúlyozni Jézus?
- Hogyan gondolnád tovább a tiltásokat, amiket kiolvasunk ezekből a versekből - mit tegyünk?

Miután elmondták a meglátásainkat a fenti magyarázat alapján elmondjuk Jézus tanításának üzenetét: Minden gyilkos szándék, gondolat, tett, ami a másikat bántja, gyilkosságnak számít az isteni mérce szerint. Jézus nem akarja, hogy az apró dolgok nagyobb rosszhoz vezessenek, és azt akarja, hogy kis dolgokkal se bántsuk egymást. Magunkkal és a másikkal is rosszat teszünk, rombolunk, ölünk, ha dédelgetjük az indulatainkat, bántódásainkat. Törekedjünk a szeretetre és Jézus kemény szavai egyensúlyának megtartására és adjuk át Istennek a haragot, az igazságszolgáltatást. Ne csak ne bántsuk egymást, hanem igyekezzünk fenntartani a kapcsolatainkat, a kedvességet, odafigyelést, szeretetet.

Saját életünkhöz kapcsoló kérdések (bevezető, mélyebbre vivő és egyéni reflexiós)

- Bántottak-e már meg valamivel? Te bántottál-e meg valakit?
- Mi a leggyakoribb formája a bántásnak az osztályodban, családotban, barátaid között?
- Mit tudsz tenni, ha azt látod, hogy valaki mást bántanak?
- Szoktátok-e rendezni, ha összeeszeltek valakivel? Ha igen, hogyan? Ha nem, miért nem és hogyan oldódik fel a konfliktus, ha feloldódik?
- El tudnád-e képzelni, hogy jóban vagy a „legnagyobb ellenségeddel” (rivális, vagy valaki, aki nem kedvel, akár piszkál, mindig kipécézi magának stb.)? Mi lenne az első lépés, amit meg kellene tenned? Mi akadályoz abban, hogy megtegyed?
- Hogyan tudnál szeretetben élni azzal, akivel nagyon ellentétes a személyiséged, ahogy hozzáálltok dolgokhoz? Feltétlenül azt jelentené, hogy legjobb barátok vagytok? Hogyan nézhetne ez ki?
- Mit tudsz tenni a kapcsolataidért? Gondolj arra, aki a legkedvesebb most számodra (anya, apa, testvér, barát, pár, tanár stb.) Szoktál-e tenni valamit a kapcsolatotokért? Mit gondolsz, tudnál-e valaki másra ennyi energiát áldozni?
- (egyéni) Van-e most valaki az életedben, akivel nem vagy jóban? Gondold végig, mi történt köztetek! Hogyan lehetne megjavítani a kapcsolatot? Mi akadályoz abban, hogy felkeresd,

odalépj hozzá? Mi tüntetné el ezt az akadályt? Milyen érzelmek vannak benned, ha arra gondolsz, hogy beszélsz vele?

Heti kihívások, feladatok

- Mit tudsz tenni a következő héten, hogy jobb kapcsolatod legyen a testvéreddel, szüleiddel, legjobb barátoddal, pároddal, tanároddal? (elég egyet választani) Mit tudsz tenni ezért az emberért, minek örülne? Kedveskedj neki, hogy erősödjön a kapcsolat köztetek!
- **Mit tudsz tenni a következő héten** annak érdekében, hogy egy rosszabb vagy semlegesebb kapcsolatod pozitívan változzon? Ha segítségre van szükséged, hogy odalépj a másikhoz, vagy kitaláld, mivel tudsz segíteni, kérd meg a legjobb barátodat, hogy segítsen!
- **Írd fel egy lapra** annak/azoknak a nevét, akivel nem vagy most jóban. Imádkozz értük legalább egyszer a következő héten! Elég egy mondat: Istenem, köszönöm, hogy szereted őt, kérlek áldd meg az életét!
- Ha bátor vagy, egy napig **vezess naplót** arról, hányszor gondolsz rosszat valakiről (gúnyosat, vicceset, bántót, pletykálkodást stb.) – a nap végén nézz rá erre a listára, és imádkozz, hogy Isten segítsen egyre kevesebb negatív dolgot gondolni másokról – következő nap csináld ugyanezt a jó gondolatokkal – imádkozz, hogy egyre inkább ezek vehessék át minden negatív gondolat helyét
- Magunkat is sokszor bántjuk – a fenti feladatot végezd el úgy, hogy a saját magad irányába megfogalmazott gondolatokra figyelsz

Lezárás (ima, ének)

- Mindenki magában imádkozik a tőle jobbra ülőért – előtte lehet beszélgetni arról, hogy kit mi foglalkoztat, aggaszt, minek örül, mi bántja, majd ezután mindenkiért imádkozik valaki
- Imádkozzunk a háborúban érintettekért.

- Imádkozzunk azokért, akikkel nem vagyunk jóban – ha nehéz is, kérhetjük a Szentlelket, hogy segítsen kimondani a szavakat: *Uram, köszönöm, hogy szeretsz, köszönöm, hogy szereted XY-t is. Kérlek, vezess az úton, hogy én is egyre jobban tudjam szeretni őt, és egyre kevesebbet bántsuk egymást!*
- Egy összetört kerámia (bögre, tányér, váza stb.) darabjait berakjuk középre. Mindenki választhat egy darabot, amit a kezébe vesz. Ez a saját töréseire emlékezteti, amikor őt valaki összetörte egy szavával, mondatával, bántásával. Miközben a törött darabot fogjuk a kezünkben, adjunk csendet, amiben megfogalmazhatják imádságban Jézusnak ezt a fájdalmat. A csendes imádság után halk zene alatt arany filctollal körbe lehet színezní a kerámia darabot. Végül miközben mindenki fogja a saját aranyozott darabját, az ifivezető pedig mintegy áldásként felolvassa az Ézs 61-ből Isten azt mondja most Neked *“Uramnak, az Úrnak lelke nyugszik rajtam, mert felkent engem az Úr. Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, bekötözzem a megtört szíveket, szabadulást hirdessek a foglyoknak, és szabadon bocsátást a megkötözötteknek. Hirdetem az Úr kegyelmének esztendejét....”*

Énekötletek:

Jézus, véred megtisztít;
Isten szívéen megpihenve;
Áldott légy, mert megváltottál;
Mindnyáján vétkeztek

Kiküldő ige:

„Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, és felebarátodat, mint magadat.” (Lk 10,27)

Extra tartalmak az alkalomhoz

- <https://www.youtube.com/watch?v=7oKjW1OIjuw> – a kedvesség ereje a bántás viszonzása helyett – próbáljatok ti is eljátszani egy-egy ilyen jelenetet
- **Pozitív pletyka:** rendeződjétek háromfős csoportokba – az egyik fiatal üljön háttal a másik kettőnek, akik egymás mellett ülnek, legyen azért közel hozzájuk, hogy hallja, amit beszélnek: a két egymás mellett ülő beszélje ki a harmadikat – de csak pozitívan! Cserélődjenek a szerepek, mindenki kerüljön sorra.
- **Bizalomjátékok:** párokban (vagy akár 2-1-es felosztásban) egymással szemben állni, és csukott szemmel a másik felé dőlni, vagy bármi ehhez hasonló – figyeljünk, hogy biztonságos körülmények legyenek! A játék után beszélgessünk arról, mi kell ahhoz, hogy bízzam a másikban, hogy nem fog veszélybe sodorni, bántani, hanem elkap
- A **kincugi technikáról** cikk, benne videó is

<https://thatslife.hu/4u/20210603-kincugi-a-toreszek-ekesitoje.html>

<https://youtu.be/r9LMKGte0UU>

Bibliai referenciák

5Móz 19,1-13

Hegyi beszéd részlete: Mt 5,21-22

Kain és Ábel története: 1Móz 4,1-24

Felhasznált irodalom

Karner Károly: Az Új Testámentom szent iratai: Máté evangéliuma; 1935, Sopron

Szücs Ferenc: Teológiai etika; 1993, Budapest

Ajánlott irodalom

A Magyarországi Református Egyház Hitvallási Iratai - A Heidelbergi Káté és A Második Helvét Hitvallás; Kálvin Kiadó, 2010, Budapest (Káté 105-107. kérdés-feleletei)

Yancey, Philip: Jézus másként; Harmat Kiadó, 2012, Budapest (Hetedik fejezet: Tanítása: kemény szavak)